

Wyniki badania świadomości ekologicznej wśród młodzieży zamieszkałej w Bełchatowie i okolicach

październik 2019

 BEŁCHATÓW 2050

belchatow2050.pl

 [belchatow2050](https://www.facebook.com/belchatow2050)

SPIS TREŚCI

3__ Informacje o badaniu

6__ Wyniki

6__ Postrzeżenie stanu środowiska naturalnego i największych problemów ekologicznych

7__ Postrzeżana rola Polski i władz lokalnych w działaniach na rzecz ochrony środowiska

7__ Zachowania proekologiczne

8__ Źródła informacji o ochronie środowiska naturalnego

9__ Postawa wobec strajku klimatycznego oraz działalności Greta Thunberg

9__ Postrzeżenie wpływu kopalni odkrywkowej na region

10__ Postawa wobec różnych źródeł energii oraz zmniejszenia emisji CO₂

10__ Plany zawodowe i migracyjne młodzieży

12__ Podsumowanie

Informacje o badaniu

- ▶ W dniach 21–22 października 2019, na zlecenie Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła”, pracownia badań społecznych i marketingowych Meritum przeprowadziła badanie wśród uczniów wybranych szkół średnich regionu Bełchatowa i okolic.
- ▶ Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” z Łodzi realizuje projekt „Just transition. Bełchatów 2050”. Celem projektu jest rozpoczęcie i prowadzenie dyskusji publicznej, medialnej i eksperckiej w zakresie:
  - zielonej i sprawiedliwej transformacji dla obszaru i pracowników kopalni odkrywkowej,
  - promocji alternatywnych wariantów rozwoju dla Bełchatowa i rewitalizacji terenów pogórnich,
  - przywrócenia równowagi ekosystemu i dobrych warunków środowiskowych wokół odkrywki,
  - skutków zdrowotnych, środowiskowych, wizerunkowych i rozwojowych istnienia instalacji i odkrywki dla regionu.
- ▶ W ramach w.w. projektu prowadzone są badania społeczne wśród mieszkańców regionu objętego transformacją. Jednym z pierwszych badań jest ankieta audytoryjna wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych w powiatach bełchatowskim, sieradzkim i wieruszowskim.
- ▶ Badanie wśród najmłodszych mieszkańców regionu jest szczególnie ciekawe i ważne, ponieważ:
  - transformacja będzie dotyczyć w największym stopniu właśnie tej grupy wiekowej,
  - pomimo licznych sondaży na temat postaw Polaków wobec ekologii, brak jest podobnych badań wśród osób poniżej 18 roku życia – tymczasem to właśnie młodzież organizuje strajki klimatyczne i jest postrzegana jako grupa najbardziej wrażliwa na tematykę ekologiczną; badanie miało służyć weryfikacji tej tezy.

- ▶ Badanie miało charakter ilościowy. Przeprowadzono je przy użyciu techniki ankiety audytoryjnej, czyli ankiety wypełnianej samodzielnie przez respondentów (uczniów) zebranych w jednym miejscu (klasie w szkole). Ankieta miała charakter mobilny, respondenci wypełniali elektroniczny formularz w swoich smartfonach. Rolą ankietera obecnego w czasie sondażu było wytłumaczenie celu badania i sposobu wypełnienia formularza.

- ▶ Zaproszenie, w postaci listu przewodniego, wysłano do 10 szkół średnich regionu. Ostatecznie w badaniu zdecydowało się wziąć 5 szkół:
  - I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego w Bełchatowie
  - III Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Bełchatowie
  - Zespół Szkół Rolniczych w Lututowie
  - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Złoczewie
  - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Szczercowie

- ▶ Ankiety wypełniło łącznie 25 klas z w.w. szkół. Uczniowie biorący udział w badaniu mieli od 16 do 19 lat. Było to 224 dziewcząt i 195 chłopców.

- ▶ Ankieta zawierała 20 pytań o tematyce ekologicznej, jej wypełnienie zajęło około 10 minut.

- ▶ Pytania ankiety skupiały się wokół następujących zagadnień:
  - Ocena stanu środowiska naturalnego
  - Największe problemy ekologiczne na świecie i w miejscu zamieszkania
  - Postrzegana rola Polski w działaniach na rzecz ochrony środowiska
  - Świadomość i zachowania ekologiczne młodzieży
  - Źródła wiedzy o ochronie środowiska naturalnego
  - Postawa wobec zmian klimatycznych oraz strajków klimatycznych
  - Postawa wobec scenariuszy rozwoju regionu
  - Wiązanie swojej przyszłości z kopalnią i regionem

- ▶ Wyniki ankiety posłużą do przygotowania programów bezpłatnych warsztatów edukacyjnych dla uczniów oraz do inicjowania debaty publicznej o przyszłości regionu.

Informacje o badaniu – podsumowanie

KIEDY?

14–15 października 2019

Z KIM?

N = 419

Młodzież z 5 szkół ponadgimnazjalnych w miejscowościach:

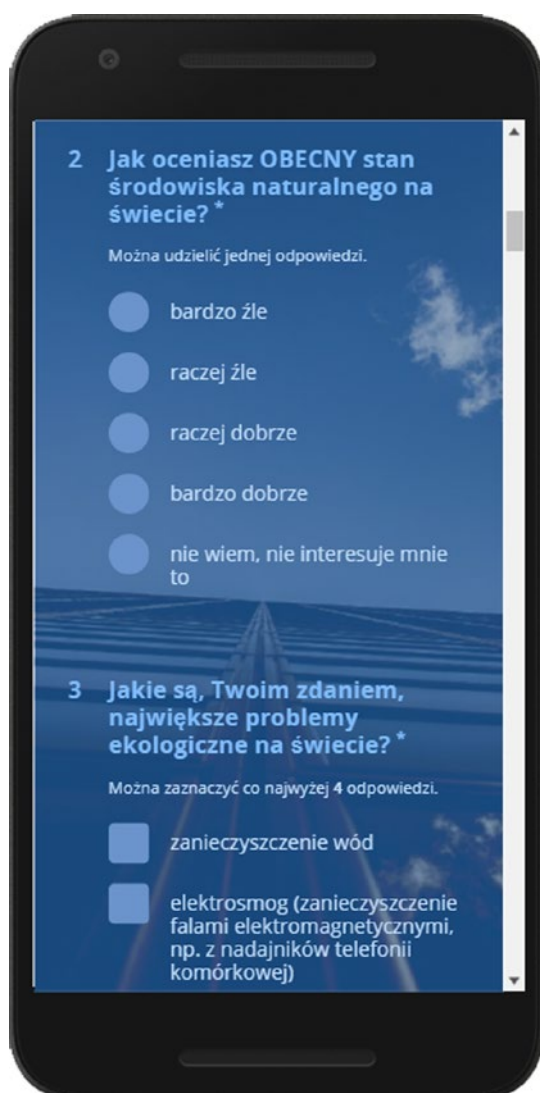
Bełchatów, Żłoczew, Szczerców, Lututów

224 dziewcząt, 195 chłopców

Wiek: 16–19 lat

JAK?

2 Jak oceniasz **OBECNY** stan środowiska naturalnego na świecie? *

Można udzielić jednej odpowiedzi.

- bardzo źle
- raczej źle
- raczej dobrze
- bardzo dobrze
- nie wiem, nie interesuje mnie to

3 Jakie są, Twoim zdaniem, największe problemy ekologiczne na świecie? *

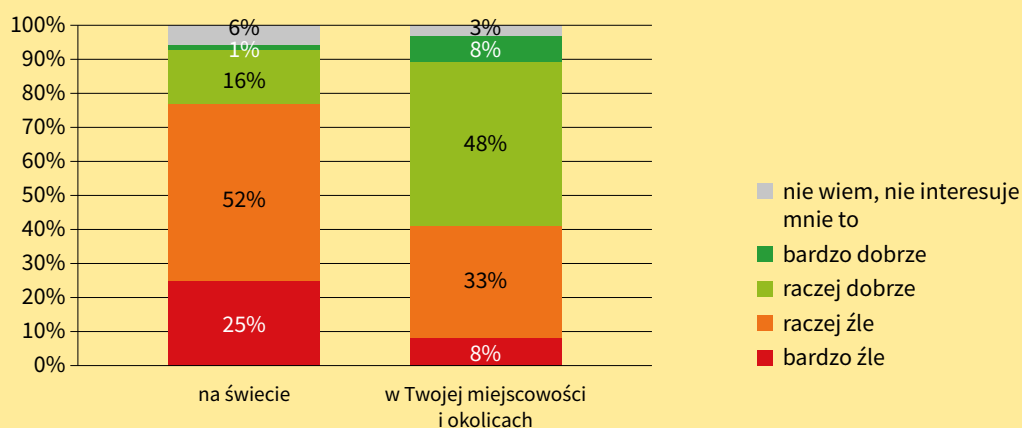
Można zaznaczyć co najwyżej 4 odpowiedzi.

- zanieczyszczenie wód
- elektrosmog (zanieczyszczenie falami elektromagnetycznymi, np. z nadajników telefonii komórkowej)

Wyniki

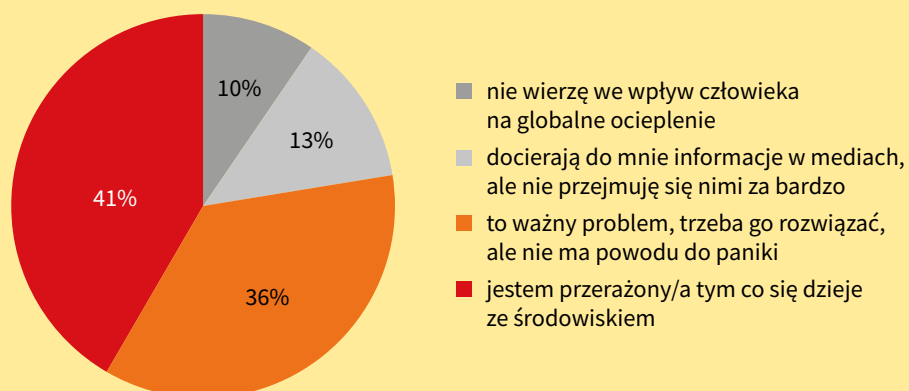
Postrzeganie stanu środowiska naturalnego i największych problemów ekologicznych

Jak oceniasz OBECNY stan środowiska naturalnego?

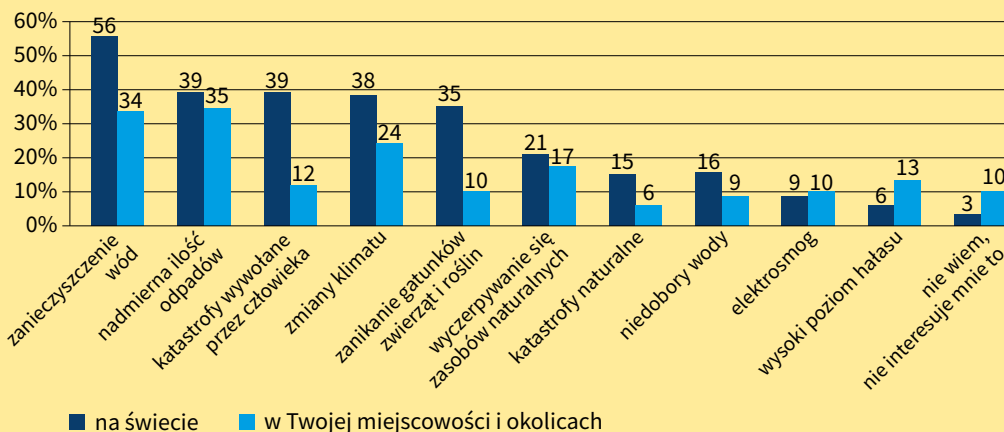
Lepiej u nas niż na świecie...

Co myślisz na temat zmian klimatu wywołanych przez człowieka?

Stan środowiska i zmiany klimatyczne budzą przerażenie wielu młodych osób

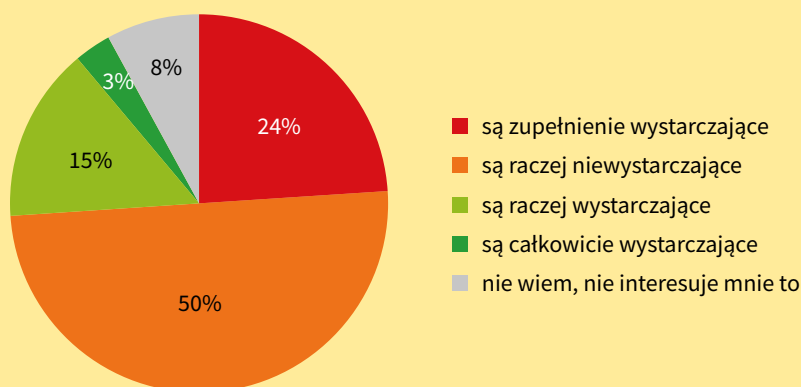
Jakie są, Twoim zdaniem, największe problemy ekologiczne?

Lepiej u nas niż na świecie...

Postrzegana rola Polski i władz lokalnych w działaniach na rzecz ochrony środowiska

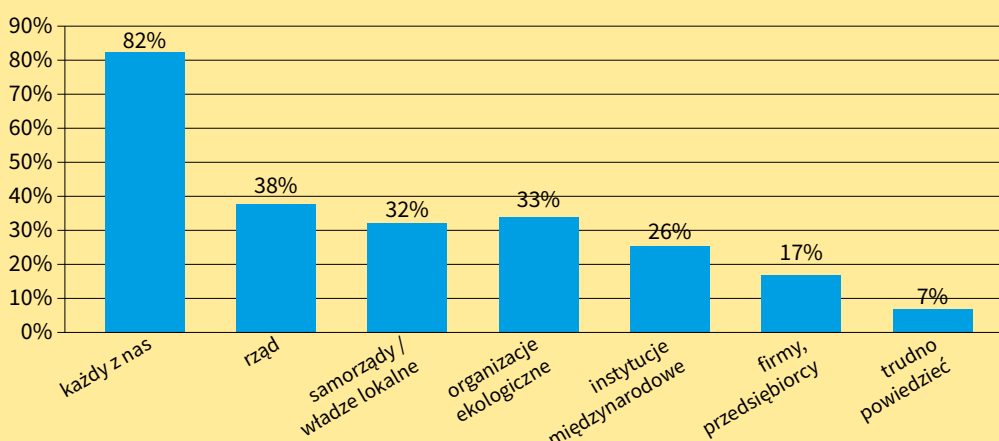
Czy, Twoim zdaniem, działania Polski na rzecz ochrony środowiska są, czy też nie są wystarczające?

Jednak działania Polski wydają się być niewystarczające...

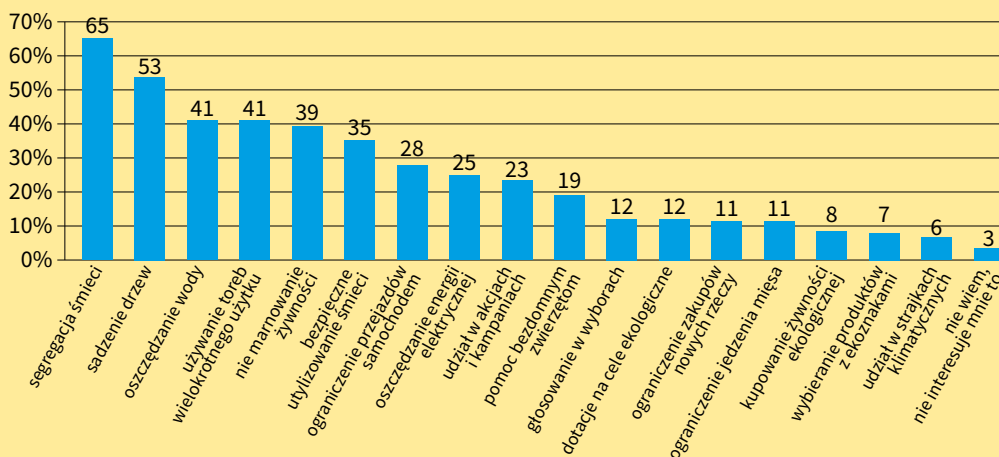
Zachowania proekologiczne

Kto jest, Twoim zdaniem, odpowiedzialny za ochronę środowiska naturalnego?

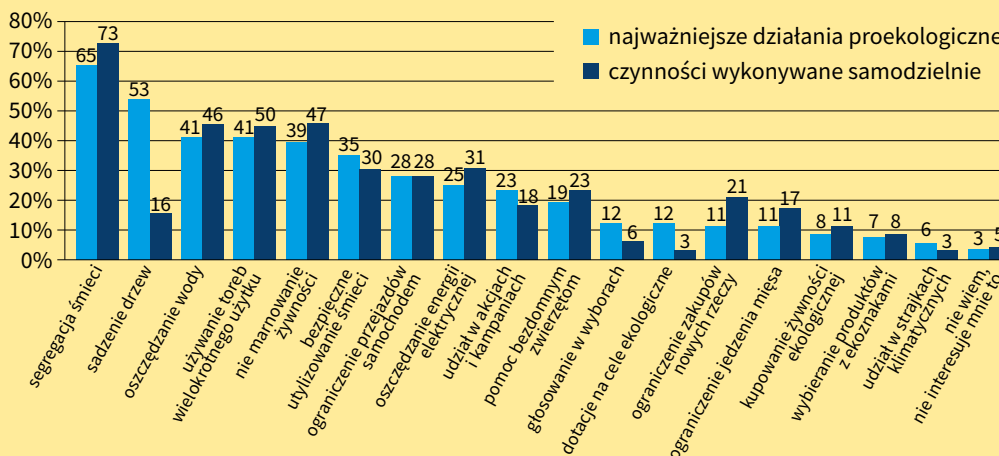
Młodzież czuje się współodpowiedzialna za ochronę środowiska naturalnego, ale oczekuje także działań od władz państwowych i lokalnych

Zaznacz maksymalnie pięć zachowań, które uważasz za najważniejsze działania proekologiczne, które może podjąć każdy z nas

Segregacja śmieci i sadzenie drzew uważane są za najważniejsze działania proekologiczne

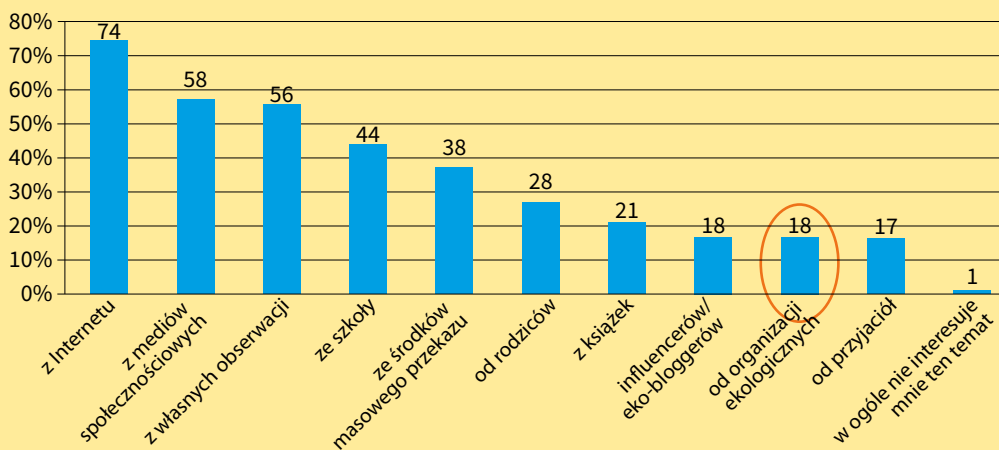
Zaznacz, które z tych czynności wykonujesz

Młodzież deklaruje wiele zachowań proekologicznych, przy czym najczęstsze są te, które są wspierane systemowo

Źródła informacji o ochronie środowiska naturalnego

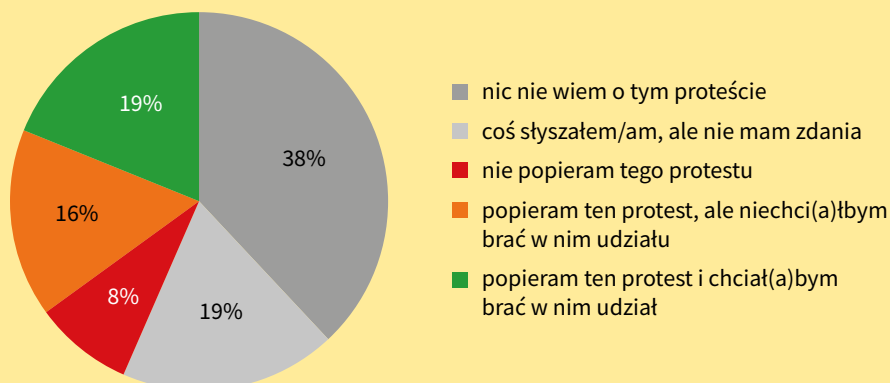
Skąd czerpiesz wiedzę o ochronie środowiska naturalnego?

Najważniejszym źródłem informacji jest Internet i media społecznościowe. Organizacje ekologiczne mają jeszcze wiele do zrobienia...

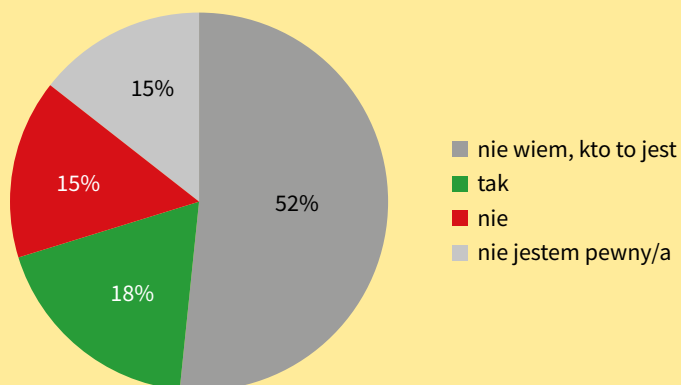
Postawa wobec strajku klimatycznego oraz działalności Greta Thunberg

Co myślisz o młodzieżowym proteście / strajku klimatycznym?

Większość badanej młodzieży nie jest zaangażowana w popieranie strajku klimatycznego

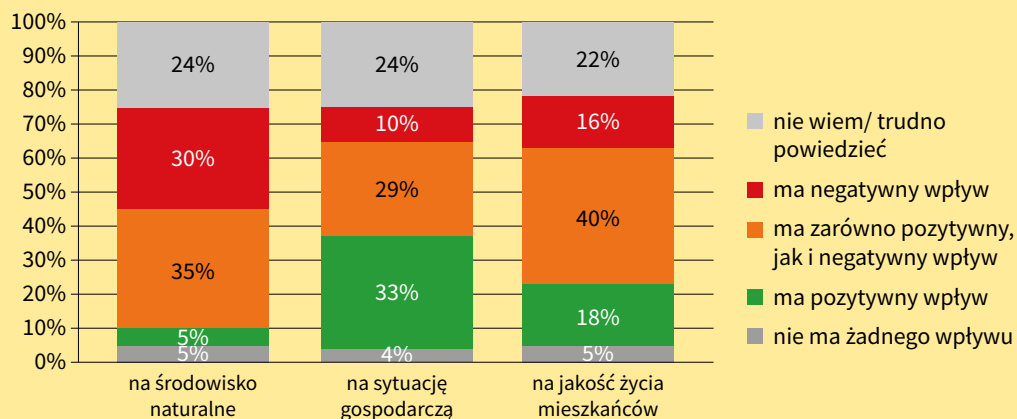
Czy popierasz poglądy i działania Greta Thunberg?

Popularność Greta Thunberg nie jest za wysoka

Postrzeżenie wpływu kopalni odkrywkowej na region

Czy Jaki jest, Twoim zdaniem, wpływ kopalni Bełchatów na... stan środowiska naturalnego / sytuację gospodarczą / jakość życia mieszkańców regionu?

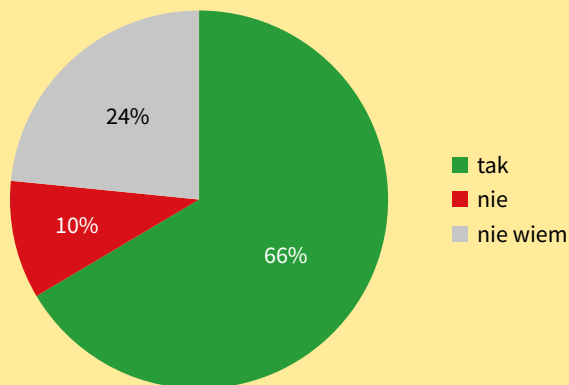

Wpływ kopalni na region jest postrzegany ambiwalentnie

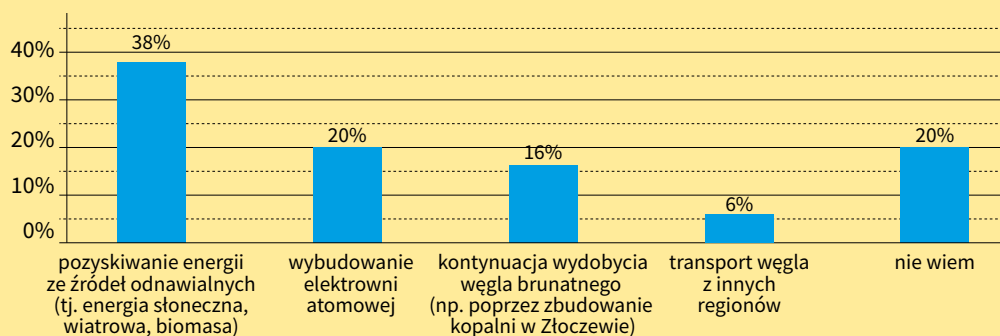
Postawa wobec różnych źródeł energii oraz zmniejszenia emisji CO₂

Czy, Twoim zdaniem, Polska powinna zmniejszyć emisję (wypuszczanie do atmosfery) gazów cieplarnianych (CO₂)?

Młodzież opowiada się za zmniejszeniem emisji gazów cieplarnianych przez Polskę

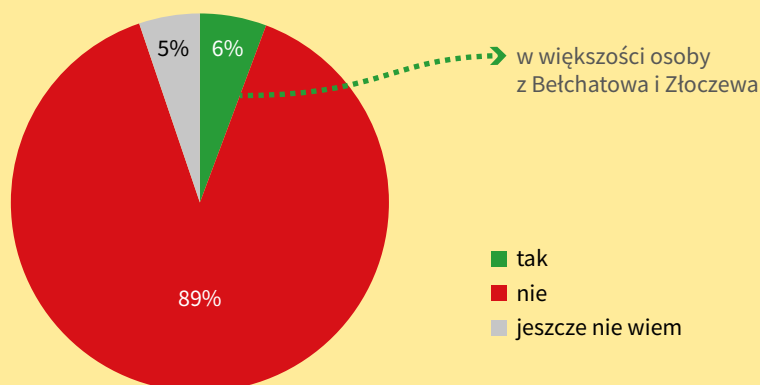
Zaznacz, które z rozwiązań na pozyskanie źródeł energii dla elektrowni PGE uważasz za najlepsze

Duże poparcie młodzieży dla zielonych źródeł energii

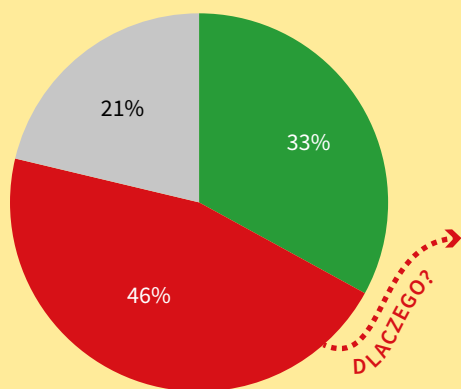
Plany zawodowe i migracyjne młodzieży

Czy wiążeš swoją przyszłość zawodową z kopalnią?

Tylko nieznaczna część młodzieży wiąże swoją przyszłość zawodową z kopalnią

Czy po skończeniu edukacji zamierzasz zostać czy opuścić region
bełchatowski / sieradzki / wierszowski?

■ zamierzam zostać   ■ zamierzam wyjechać   ■ jeszcze nie wiem

- „Żeby polepszyć jakość życia, więcej możliwości”
 „Ponieważ nie podoba mi się to co tu się dzieje”
 „Będę pewnie studiował gdzie indziej”
 „Tu jest słabo”
 „Nie wiąże przyszłości z tym regionem”
 „Zamierzam wyjechać za granicę”
 „Nie ma możliwości rozwoju”
 „Miasto się nie rozwija, nie ma przyszłości dla młodych ludzi którzy chcą odnieść sukces”
 „Nie chce umrzeć na raka płuc”

DLACZEGO?

Prawie połowa młodzieży chce opuścić region

Podsumowanie

- ▶ 2/3 młodzieży postrzega obecny stan środowiska naturalnego na świecie jako zły (co 4 badany jako bardzo zły). Jako największy problem ekologiczny wskazywano zanieczyszczenie wód (więcej niż połowa badanych), zaś w następnej kolejności wymieniono nadmierną ilość odpadów, katastrofy wywołane przez człowieka, zmiany klimatu oraz zanikanie gatunków zwierząt i roślin.
- ▶ Stan środowiska naturalnego we własnej okolicy jest postrzegany znacznie lepiej niż na świecie, ale wciąż 41% badanych ocenia go źle (8% bardzo źle). Ranking problemów ekologicznych jest zbliżony do światowego, chociaż w perspektywie lokalnej znacznie mniej ważne wydają się badanym katastrofy wywołane przez człowieka oraz zanik bioróżnorodności.
- ▶ Ciekawe, że respondenci małą wagę przywiązują do niedoborów wody (16% wskazań w przypadku środowiska naturalnego na Świecie i tylko 9% w przypadku okolicy zamieszkania). Oznacza to brak świadomości tego zagrożenia oraz wiedzy o niekorzystnej sytuacji Polski, która spośród krajów europejskich posiada najniższy współczynnik dostępności do wody.
- ▶ Przytoczone wyżej wyniki badania wskazują, że młodzież jest co prawda świadoma zagrożeń związanych z degradacją środowiska naturalnego, ale ich opinie odzwierciedlają w dużym stopniu obraz tworzony przez media, np. informacje o katastrofach ekologicznych, zanieczyszczeniu oceanów, czy kampanie na rzecz ograniczenia plastiku w opakowaniach. Tymczasem młodzież nie docenia takich zagrożeń, jak niedobory wody, czy wyczerpywanie się zasobów naturalnych.
- ▶ Zmiany klimatyczne są postrzegane jako jeden z najważniejszych problemów globalnych przez 38% badanych. 41% młodzieży jest przerażonych sytuacją, zaś 36% uważa, że zmiany klimatu wywołane przez człowieka to ważny problem, który trzeba rozwiązać. Tylko 23% badanych nie przejmuje się tym problemem, w tym 10% otwarcie deklaruje, że nie wierzy w globalne ocieplenie. Chociaż to 10% wydaje

się wciąż wysokim odsetkiem, to jednak trzeba zaznaczyć, że w populacji ogólnej odsetek „niewierzących” jest znacznie wyższy: co czwarty Polak nie wierzy w globalne ocieplenie („Świadomość zmian klimatycznych”, busradar.pl, październik 2019), zaś w środowisku naukowców ten odsetek wynosi 3%. Postawom badanej młodzieży jest więc bliżej do postaw naukowców niż ogółu Polaków.

- ▶ Wskazując, kto jest odpowiedzialny za ochronę środowiska naturalnego, młodzież zaznaczyła najczęściej odpowiedź „każdy z nas” (82%), co wskazuje na jej poczucie współodpowiedzialności w tym obszarze.
- ▶ W ślad za tym przekonaniem młodzi badani wskazują liczne zachowania, które uważają za działania proekologiczne. Jako najważniejsze uznano segregację śmieci (65%) i sadzenie drzew (53%), a także oszczędzanie wody (41%), używanie toreb wielokrotnego użytku (41%) i nie marnowanie żywności (39%)
- ▶ Badani deklarują, że sami wykonują te czynności: aż 73% podaje, że segreguje śmieci, 50% używa toreb wielokrotnego użytku, 47% nie marnuje żywności, zaś 46% oszczędza wodę. Warto jednak zauważyć, że czynności te mogą być motywowane przede wszystkim finansowo, a nie troską o środowisko. Stosunkowo mało osób wymieniło czynności wymagające wysiłku (np. ograniczenie jedzenia mięsa – 17%, sadzenie drzew -16%) czy zaangażowania (np. udział w akcjach i kampaniach ekologicznych - 18%).
- ▶ Wśród podmiotów odpowiedzialnych za ochronę środowiska badani najczęściej wymieniali rząd (38%), organizacje ekologiczne (33%) oraz samorządy (32%). Ciekawe, że firmy i przedsiębiorcy prywatni byli wskazywani stosunkowo najrzadziej (17%).
- ▶ Większość badanej młodzieży (74%) uważa, że działania Polski na rzecz ochrony środowiska są niewystarczające. 2/3 młodzieży biorącej udział w badaniu zgadza się, że Polska powinna zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych, zaś tylko 10% było przeciwnego zdania.
- ▶ Najczęściej wymienianym źródłem wiedzy o ochronie środowiska naturalnego okazał się Internet (74%) i media społecznościowe (58%). Wynik ten potwierdza, że przekonania młodzieży kształtują głównie przekazy medialne. Szkoła znalazła się na czwartym miejscu rankingu wśród źródeł informacji (44%), zaś organizacje ekologiczne należały do najrzadziej wymienianych (18%). Wynik badania wskazuje potrzebę rzetelnej edukacji młodzieży oraz możliwość docierania do niej poprzez nowoczesne media (Internet, Facebook, Instagram)
- ▶ O niskiej atrakcyjności ruchów ekologicznych świadczy też stosunkowo mała popularność strajków klimatycznych (38% badanych nie słyszała o nich, zaś popiera je jedynie 35%). Brak zaangażowania widać też w postawie wobec Greta Thunberg – połowa osób w ogóle jej nie zna, zaś jej przekonania i działania popiera zaledwie

18%. Młodzież zaangażowana w ruchy i działania ekologiczne, gotowa wziąć aktywny udział w działaniach na rzecz środowiska, to obecnie około 1/5 młodych osób z regionu.

- ▶ Postawa młodzieży wobec kopalni odkrywkowej jest ambiwalentna – jej wpływ na różne aspekty życia mieszkańców (środowisko naturalne, gospodarka, jakość życia) są postrzegane zarówno pozytywnie, jak i negatywnie.
- ▶ W większości młodzież nie chce jednak kontynuacji odkrywki. Jako źródło energii dla PGE wskazywane są przede wszystkim źródła odnawialne (38%) oraz energia atomowa (20%). Tylko 16% opowiada się za dalszym wydobyciem węgla brunatnego i budowaniem nowych kopalni.
- ▶ Młodzi badani nie wiążą swojej przyszłości z kopalnią odkrywkową, ponadto prawie połowa (46%) zamierza wyjechać do innego powiatu, a nawet innego kraju. Wynik ten wskazuje na bardzo istotne zagrożenie dla regionu. Już teraz prawie połowa młodych ludzi chce go opuścić. Budowa nowej kopalni nie stanowi rozwiązania dla tych młodych mieszkańców, ponieważ nie chcą oni w niej pracować. Wśród przyczyn emigracji badani wymieniali przede wszystkim brak perspektyw dla siebie w swoim miejscu zamieszkania.

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” od ponad 20 lat zajmuje się szeroko rozumianą edukacją ekologiczną, przyrodniczą i globalną. Naszą misją jest stałe zwiększanie stopnia świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez aktywną edukację. Rocznie prowadzimy tysiąc warsztatów ekologicznych, przyrodniczych, z edukacji globalnej i artystycznej dla dzieci i młodzieży, kilkadziesiąt szkoleń dla nauczycieli oraz Bardzo Zielonych Szkół (wycieczek z intensywnym programem ekologicznym). Tworzymy i wydajemy materiały edukacyjne: scenariusze zajęć, teatryki, gry, mapy, karty pracy, łąmigłówki. Stowarzyszenie prowadzi w Łodzi Ośrodek Edukacji i Kultury Ekologicznej (niepubliczną placówkę oświatową).

www.zrodla.org

Redakcja językowa: Marta Zdanowska

Skład i opracowanie graficzne: Magda Warszawa

Grafika na okładce: Renaud Vejus

Wydawca

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”

ul. Zielona 27, 60-902 Łódź

tel. 42 632 81 18, fax 42 291 14 50

office@zrodla.org.pl • www.zrodla.org